

האשראי לעסקים קטנים ובינוניים - מחצית 2022

עיקרי הממצאים

- סך האשראי לעסקים גדל בהיקף של 71.4 מיליארד ₪ במחצית הראשונה של 2022, מתוך זה רק כרבע (26.3%) הינו גידול לעסקים קטנים ובינוניים (עם מחזור של עד 100 מיליון ₪) והיתרה לעסקים גדולים.
- שיעור האשראי לעסקים קטנים ובינוניים מסך האשראי העסקי המשיך במגמת הירידה בשנים האחרונות וירד לכ-42.1%, ירידה של 1.9 נקודות אחוז לעומת שנת 2021.
- האשראי לעסקים קטנים ובינוניים עלה במחצית הראשונה של 2022 ב-7.2% ביחס לסוף שנת 2021 – גידול של כ-18.8 מיליארד ₪ (לאחר גידול של 11.0%, כ-25.9 מיליארד ₪, בכל שנת 2021) לעומת האשראי לעסקים גדולים (מעל 100 מיליון ₪) שגדל ב-52.6 ממיליארד ₪ - 15.9%.
- מגזר העסקים הזעירים (עד 2 מיליון ₪) עלה במחצית הראשונה של 2022 ב-3.4% בלבד. ברבעון השני של 2022 היקף האשראי ירד ביחס לרבעון הראשון ב-0.8%.
- מסוף שנת 2019 האשראי לעסקים זעירים עלה בכ-8% בלבד, לעומת עלייה של כ-27% בעסקים קטנים וכ-48% לעסקים גדולים.
- ברבעון השני של 2022 לבדו גדל היקף האשראי לעסקים גדולים (מעל 100 מיליון ₪) בכ-28 מיליארד ₪, לעומת גידול של כ-9 מיליארד ₪ לעסקים קטנים ובינוניים (עד 100 מיליון ₪).
- האשראי החוץ בנקאי
 - באשראי החוץ בנקאי היתה עלייה של כ-13% במחצית 2022 והגיע לכ-12.9 מיליארד ש"ח, זאת לאחר עלייה של כ-88% בשנת 2021. עלייה זו הינה לאחר הפחתת האשראי של שתי חברות האשראי שהתגלו בהן אי סדרים והפסיקו להוציא דיווחים.
 - האשראי החוץ בנקאי מתאפיין באשראי לטווח קצר, כ-67% מיתרת האשראי לפרעון הוא לתקופה של עד חצי שנה.

אשראי לעסקים קטנים ובינוניים

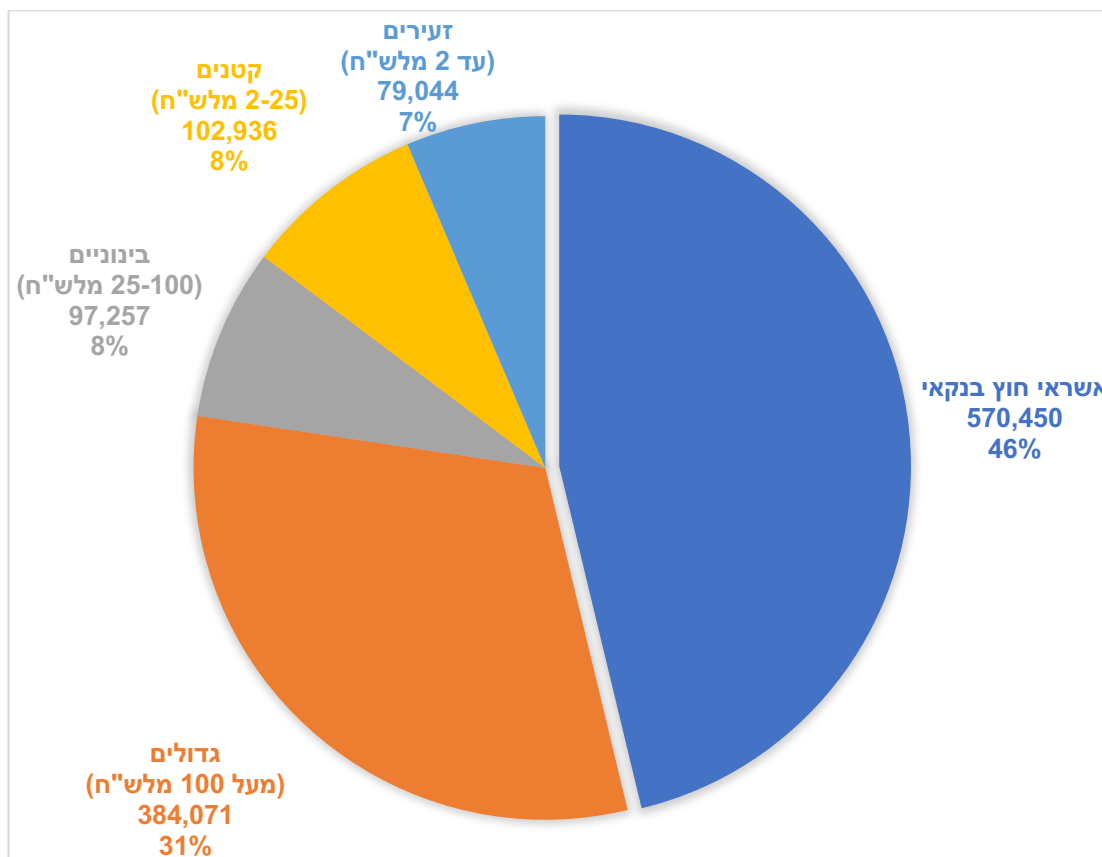
האשראי לעסקים

נכון ל-30.06.2022, היקף האשראי העסקי במשק עומד על 1,201 מיליארד ₪ בשנה¹, מתוכם כ-663 מיליארד ₪ הינו אשראי במערכת הבנקאית (630 מיליארד למגזר העסקי

¹ נתוני בנק ישראל, התפתחות החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי ברביע השני של 2022.

הפרטי². מגמת הגידול של האשראי הבנקאי מסך האשראי העסקי שהחלה בשנת 2020 עם התפשטות נגיף הקורונה והמשיכה גם בשנת 2021, המשיכה גם במחצית הראשונה של 2022.

גרף 1- התפלגות האשראי העסקי (מיליוני ₪) – מחצית 2022

¹ נתוני בנק ישראל, התפתחות החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי ברביע השני של 2022. ² מנתוני הפיקוח על הבנקים לגבי אשראי בחלוקה לגודל עסקים (מגזרי פעילות פיקוחיים), עולה שהאשראי לעסקים עומד על 663 מיליארד ₪ (ללא גופים מוסדיים). אולם נתונים אלו כוללים גם את האשראי לרשויות המקומיות, למלכ"רים ציבוריים ופרטיים, לחברות כרטיסי האשראי ולקבוצות רכישה. בפרסום "התפתחות החוב של המגזר הפרטי הלא פיננסי" בנק ישראל ניכה קבוצות אלו, שאינן שייכות למגזר העסקי, מנתוני האשראי הבנקאי, כך שהיקף האשראי העסקי מהבנקים עמד על 630 מיליארד ₪. בניית הנתונים לפי גודל עסק, התייחסנו לנתונים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים של הפיקוח על הבנקים, המסתכמים ל-663 מיליארד ₪.

² מנתוני הפיקוח על הבנקים לגבי אשראי בחלוקה לגודל עסקים (מגזרי פעילות פיקוחיים), עולה שהאשראי לעסקים עומד על 663 מיליארד ₪ (ללא גופים מוסדיים). אולם נתונים אלו כוללים גם את האשראי לרשויות המקומיות, למלכ"רים ציבוריים ופרטיים, לחברות כרטיסי האשראי ולקבוצות רכישה. בפרסום "התפתחות החוב של המגזר הפרטי הלא פיננסי" בנק ישראל ניכה קבוצות אלו, שאינן שייכות למגזר העסקי, מנתוני האשראי הבנקאי, כך שהיקף האשראי העסקי מהבנקים עמד על 630 מיליארד ₪. בניית הנתונים לפי גודל עסק, התייחסנו לנתונים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים של הפיקוח על הבנקים, המסתכמים ל-663 מיליארד ₪.

נכון למחצית שנת 2022 האשראי העסקי במערכת הבנקאית עמד על 663 מיליארד ₪, מתוכם 384 מיליארד ₪ לעסקים גדולים, 97 מיליארד ₪ לעסקים בינוניים (100-25 מלש"ח), 103 מיליארד ₪ לעסקים קטנים (25-2 מלש"ח) ו-79 מיליארד לעסקים זעירים (עד 2 מלש"ח).

בעוד בסוף שנת 2019 האשראי הבנקאי עמד על 49.7% מסך האשראי, בסוף שנת 2020 על 51.1% ובסוף שנת 2021 על 52.9%, במחצית הראשונה של שנת 2022 חלקו של האשראי הבנקאי כבר עמד על 53.8% מיתרת האשראי לעסקים במשק. האשראי הבנקאי צמח במחצית הראשונה של 2022 בשיעור של 12.1%. עיקר הצמיחה באשראי לעסקים הגדולים אשר גדל ב-15.9% בסך של 52.6 מיליארד ₪, בעוד האשראי לעסקים קטנים ובינוניים גדל ב-7.2% בסך של 18.8 מיליארד ₪. לעומת זאת, האשראי החוץ בנקאי לכלל העסקים גדל ב-8.5% בסך של 44.5 מיליארד ₪.

במבט לאורך זמן על השוואת שיעור האשראי הבנקאי לעסקים קטנים ובינוניים לעומת עסקים גדולים, ניתן לראות שהחל מסוף שנת 2017 ישנה מגמת גידול באשראי לעסקים גדולים, ביחס לעסקים קטנים ובינוניים³, כאשר רק ברבעון השני של 2022 לבדו גדל היקף האשראי לעסקים גדולים (מעל 100 מיליון ₪) בכ-28 מיליארד ₪, לעומת גידול של כ-9 מיליארד ₪ לעסקים עד 100 מיליון ₪.

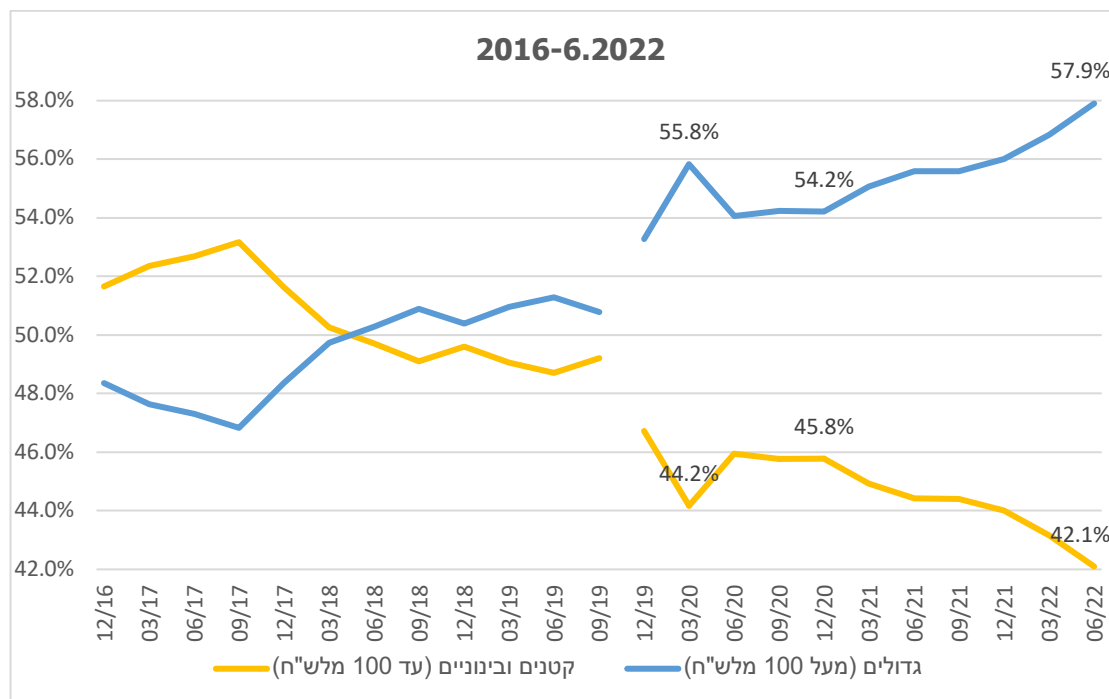
כפי שניתן לראות בגרף 2, מגמה זו מגיעה אחרי מספר שנים בהן היה גידול בחלק האשראי שניתן לעסקים קטנים ובינוניים במערכת הבנקאית ביחס לעסקים גדולים. החל משנת 2018 החלק של העסקים הקטנים והבינוניים באשראי החל לרדת בהדרגה. מגמת הירידה המשיכה גם במחצית שנת 2022 בה שיעור האשראי הבנקאי לעסקים קטנים ובינוניים עמד על כ-42% מהאשראי הבנקאי העסקי בלבד.

³ עיקר הירידה בסוף שנת 2019 המוצגת בגרף ביתרת האשראי לעסקים זעירים – עד 2 מלש"ח, נובעת מכך שבשנת 2020 בנק לאומי סיווג מחדש חלק מהלוואות לעסקים קטנים וזעירים, שינוי זה בא לידי ביטוי בהפחתה של 12 מיליארד ₪ בשנת 2019. בנייתוח הנתונים ביצענו את ההפחתה החל משנת 2019. בנייתוח הנתונים ייחסנו את סך הירידה לעסקים זעירים עד 2 מלש"ח, בהתאם לכך ניתן לראות ירידה בהיקף האשראי לעסקים זעירים בסוף שנת 2019, ירידה שעיקרה כאמור נובעת מסיווג מחדש ולא משינוי בהיקף האשראי שניתן לעסקים זעירים.

גרף 2- התפלגות האשראי העסקי במערכת הבנקאית⁴

³ עיקר הירידה בסוף שנת 2019 המוצגת בגרף ביתרת האשראי לעסקים זעירים – עד 2 מלש"ח, נובעת מכך שבשנת 2020 בנק לאומי סיווג מחדש חלק מהלוואות לעסקים קטנים וזעירים, שינוי זה בא לידי ביטוי בהפחתה של 12 מיליארד ₪ בשנת 2019. בנייתוח הנתונים ביצענו את ההפחתה החל משנת 2019. בנייתוח הנתונים ייחסנו את סך הירידה לעסקים זעירים עד 2 מלש"ח, בהתאם לכך ניתן לראות ירידה בהיקף האשראי לעסקים זעירים בסוף שנת 2019, ירידה שעיקרה כאמור נובעת מסיווג מחדש ולא משינוי בהיקף האשראי שניתן לעסקים זעירים.

⁴ בשנת 2020 בנק לאומי ביצע סיווג מחדש כך שהלוואות לעסקים זעירים הופחתו בכ-12 מיליארד ₪ בשנת 2019 בדוחות לשנת 2020. לצורך הצגת הנתונים על פני רבעונים, ביצענו את ההפחתה על הנתונים הרבעוניים לשנת 2020, להם לא פרסם בנק לאומי נתון מתוקן לאחר הסיווג. עם זאת ההשוואה בנתונים שנתיים של השנים 2019-2020 הינה בהתאם לנתונים מעודכנים שפורסמו על ידי בנק לאומי.

השינוי בשיעור האשראי במחצית הראשונה של שנת 2022 נובע מכך שהיקף האשראי לעסקים גדולים גדל בכ-15.9%, בעוד היקף האשראי לעסקים קטנים ובינוניים (מחזור שנתי של עד 100 מיליון ₪) גדל בשיעור של כ-7.2%.

בניתוח השינויים במחצית הראשונה של 2022 לפי גודל עסק, ניתן לראות כי מגזר העסקים הזעירים (עד 2 מיליון ₪) עלה ב-3.4%, לאחר עלייה של 11.3% בהיקף האשראי בשנת 2021. עם זאת היקף האשראי לעסקים זעירים ברבעון השני של 2022 ירד ביחס לרבעון הראשון ב-0.8%. כמו כן, עסקים קטנים (2-25 מיליון ₪) רשמו עלייה של 8.9% בהיקף האשראי ועסקים בינוניים (25-100 מיליון ₪) רשמו עלייה של 8.7% בהיקף האשראי.

⁴ בשנת 2020 בנק לאומי ביצע סיווג מחדש כך שהלוואות לעסקים זעירים הופחתו בכ-12 מיליארד ₪ בשנת 2019 בדוחות לשנת 2020. לצורך הצגת הנתונים על פני רבעונים, ביצענו את ההפחתה על הנתונים הרבעוניים לשנת 2020, להם לא פרסם בנק לאומי נתון מתוקן לאחר הסיווג. עם זאת ההשוואה בנתונים שנתיים של השנים 2019-2020 הינה בהתאם לנתונים מעודכנים שפורסמו על ידי בנק לאומי.

גרף 3- שינויים רבעוניים בהיקף האשראי הבנקאי, לפי גודל עסק

(רבעון 4 = 2019)

רבעון	זעירים (עד 2 מלש"ח)	קטנים (2-25 מלש"ח)	בינוניים (25-100 מלש"ח)
רבעון 4 2019	100.0	100.0	100.0
רבעון 1 2020	91.4	109.7	98.7
רבעון 2 2020	93.0	109.3	101.1
רבעון 3 2020	91.2	109.8	101.1
רבעון 4 2020	93.7	111.0	102.9
רבעון 1 2021	95.5	112.0	104.9
רבעון 2 2021	98.2	117.0	110.9
רבעון 3 2021	98.4	119.9	112.5
רבעון 4 2021	104.3	127.4	120.9
רבעון 1 2022	108.7	137.0	126.2
רבעון 2 2022	107.8	147.7	131.5

— זעירים (עד 2 מלש"ח)
 — קטנים (2-25 מלש"ח)
 — בינוניים (25-100 מלש"ח)

אשראי חוץ בנקאי לעסקים קטנים ובינוניים

התפתחות האשראי החוץ בנקאי

כיום פועלות מספר חברות מימון חוץ בנקאיות עיקריות הפונות גם לעסקים הקטנים והבינוניים (אך לרוב לא לעסקים זעירים)⁵. פעילות זו, בהיקף של כ- 12.9 מיליארד ₪, נותנת מענה חלקי לבעיית תזרים המזומנים וההון חוזר של העסקים.

במחצית שנת 2022, היקף האשראי עלה בכ-1.5 מיליארד ₪, עלייה של כ-13%. זאת על אף העובדה ששתי חברות מדווחות לא הגישו דוחות כספיים למחצית 2022 בשל אי סדרים שהתגלו בפעילותן (יונט קרדיט וגיבוי אחזקות – היקף אשראי כולל של כ-551 מיליון ש"ח בסוף שנת 2021). הגידול בשאר חברות האשראי ללא חברות אלו, עמד על כ-19% במחצית הראשונה של 2021.

בין 2016 למחצית שנת 2022, סך היקף האשראי של חברות אשראי חוץ בנקאיות מדווחות גדל כמעט פי 5, במעל 10 מיליארד ש"ח.

גרף 4 – התפתחות האשראי החוץ בנקאי (חברות מדווחות)

⁵ הנתונים לא כוללים את חברות כרטיסי האשראי מקס וישראלכרט אשר לא מדווחות בנפרד על אשראי לעסקים קטנים ובינוניים מתוך תיק האשראי. יש מספר חברות אשראי חוץ-בנקאי נוספות המדווחות אשר אופי פעילותן מתייחס בעיקר להלוואות ליזמי נדל"ן או הלוואות כנגד בטוחות נדל"ן, חברות שעיקר פעילותן מחוץ לישראל או חברות שמעניקות אשראי גם ללקוחות פרטיים ולא ניתן להפריד בין נתוני הלקוחות העסקיים והפרטיים.

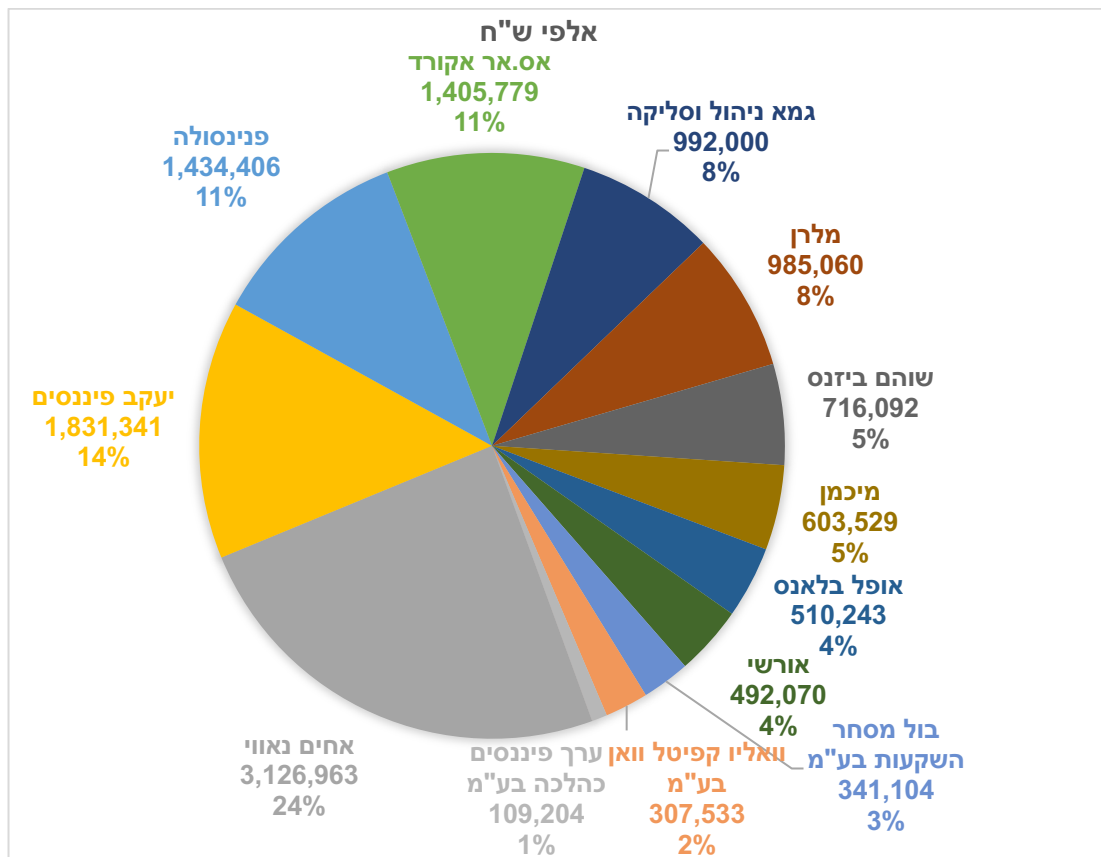
מקור: עיבודי הסוכנות על הדוחות הכספיים של החברות המדווחות

⁵ הנתונים לא כוללים את חברות כרטיסי האשראי מקס וישראלכרט אשר לא מדווחות בנפרד על אשראי לעסקים קטנים ובינוניים מתוך תיק האשראי. יש מספר חברות אשראי חוץ-בנקאי נוספות המדווחות אשר אופי פעילותן מתייחס בעיקר להלוואות ליזמי נדל"ן או הלוואות כנגד בטוחות נדל"ן, חברות שעיקר פעילותן מחוץ לישראל או חברות שמעניקות אשראי גם ללקוחות פרטיים ולא ניתן להפריד בין נתוני הלקוחות העסקיים והפרטיים.

ניתן לראות כי עיקר הגידול בהיקף האשראי במהלך השנים, נובע מהחברות שדיווחו גם בשנים קודמות ולא מהוספת נתוני האשראי של חברות שהפכו למדווחות בשנים האחרונות.

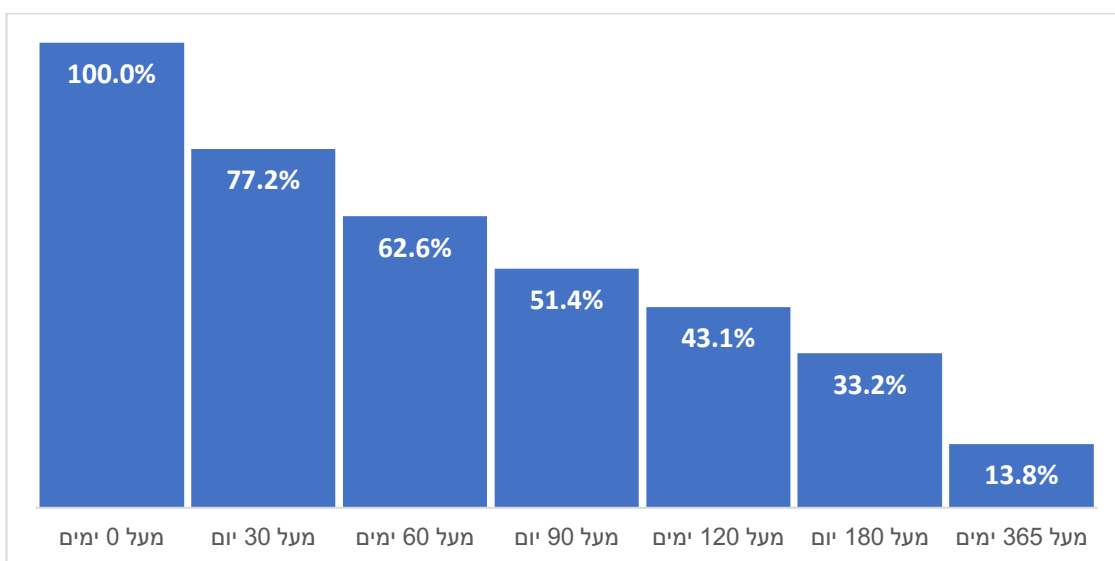
האשראי החוץ בנקאי של החברות המדווחות מבוסס על נתוניהן של 13 חברות, כאשר 4 חברות נותנות כ-60% מהאשראי לעסקים.

גרף 5 התפלגות האשראי החוץ בנקאי – חברות מדווחות 30.6.2022

מקור: עיבודי הסוכנות על הדוחות הכספיים של החברות המדווחות
 עיקר האשראי החוץ בנקאי ניתן לטווח קצר, אולם ימי האשראי החוץ בנקאי התארכו
 במחצית השנה האחרונה, כאשר כ-14% מיתרת האשראי אמור להיפרע בתקופה של מעל
 שנה (לעומת כ-13% בשנת 2021), וכ-67% מיתרת האשראי אמור להיפרע בתקופה של
 פחות מחצי שנה (לעומת כ-71% בשנת 2021).

גרף 6- התפלגות מצטברת של ימי האשראי החוץ בנקאי (חברות מדווחות)

מקור: עיבודי הסוכנות על הדוחות הכספיים של החברות המדווחות

התפתחויות במחצית הראשונה של שנת 2022

בבחינת נתוני חברות האשראי החוץ בנקאי במהלך מחצית שנת 2022 בהשוואה לנתוני השנים 2021 ו-2020, ניתן להבחין כי הביקוש לאשראי החוץ בנקאי ממשיך במגמת העלייה שהחלה במהלך המחצית הראשונה של 2021, עם סיום הגל השלישי של המגפה.

מחצית הראשונה של שנת 2022 התאפיינה בסביבת אינפלציה גבוהה ביחס לשנים האחרונות וכתוצאה מכך בנק ישראל נקט במדיניות מוניטרית מצמצמת והחל להעלות את הריבית. שינויים בסביבת המקרו – עלייה באינפלציה, העלאת ריבית בנק ישראל עשויים להשפיע באופן משמעותי על שוק האשראי החוץ בנקאי לעסקים. מצד אחד, עלויות המימון של חברות האשראי החוץ בנקאי (שמסתמכות בעיקר על אשראי מתאגידים בנקאיים) עלו, אך גם הריבית אותה מקבלים מהעסקים גבוהה יותר, אך ככל הנראה לא במלא גובה עליית הריבית.